

har jeg erkjendt og erkjender det gjentagende; men jeg troede og troer fremdeles, at der er Humanitetshensyn, som Lovgiveren, naar en ny Lov skal gives, er berettiget, ja maaffee forpligtet til at tage Hensyn til, og jeg tilstaaer, at det forekommer mig, efter hvad den samme Landstingsmand har ytret, at han ogsaa selv vilde tage Hensyn dertil. Han yttrede, at den meget omtalte $\frac{1}{4}$, som indeholdes i Domainedirecteurs Forslag til Landbocommissionen, var bygget paa Fæstevangens Ophævelse og paa Humanitetshensyn. Er det bygget paa begge disse to Momenter, saa maa dog formodentlig Humanitetshensynet have en vis bestemt Dvotadeel af denne $\frac{1}{4}$. Hvor stor denne Dvotadeel er, skal jeg ikke indlade mig paa at bestemme; men det forekommer mig at følge med mathematisk Nødvendighed af den samme ærede Landstingsmands egne Uttringer. Med Hensyn til den Forklaring, den samme meget ærede Landstingsmand har gjort af sine Bemærkninger om rettænkende, kan jeg ikke nægte, at jeg hellere havde seet en Uttring fra ham om, at det ikke var at forstaae saaledes, som det efter mit Skjønnende fornuftigviis maatte forstaaes, end den Forklaring, han har tiltraadt. Jeg skal endnu tilføie med Hensyn til de Uttringer, som ere faldne fra den høitærede Justitsminister, at jeg ogsaa med ham maa være enig i, at han fremdeles maa kunne give Bevillinger, idet jeg forudsætter, at han i den hidtil bestaaende Lovgivning har havt sin Berettigelse dertil. Har han havt Berettigelse dertil i den tidligere bestaaende Lovgivning, saa har han den ogsaa fremdeles; Loven, hvad enten den udkommer eller ikke, har ikke betaget ham og betager ham den ikke, og har heller ikke tilstjålet det. Ja, han har endogfaa større Ret; thi jeg troer, han er berettiget til ligesom frem at give Bevilling til et heelt Lehnsgods's Salg eller Ophævelse, navnlig naar han holder sig til Bestemmelserne i Grevernes og Friherhernes Privilegier § 7. Jeg maa med den høitærede Justitsminister erkjende det aldeles Urigtige i, at en Fæster, naar Fæstegodsset var folgt fra Lehnet, da ikke skulde have den samme Ret med Hensyn til den nye Kjøber, som han

havde med Hensyn til Lehnbesidderen. Det har jeg allerede tidligere erkjendt — jeg troer, jeg betjente mig af Udtrykket: at det var urimeligt, at Fæsteren ikke havde det. Men der forekommer mig heller ikke at være Noget til Hinder for, at en saadan Bestemmelse i sin Tid kan optages, hvis Loven kommer til Folketingsdet. Forøvrigt maa det dog erindres, at en Virkning imod den Retning, som den høitærede Justitsminister erklærede sig imod, vil ogsaa Bestemmelsen i § 4 være, i hvis Følge der kun skal gives 5 pCt., naar der sælges til Fremmede, men derimod indtil 20 pCt., naar der sælges til Fæsterne. Det forekommer mig, at disse 15 pCt. ville virke meget betydeligt i den Retning, at Fæsterne blive de første Kjøbere, hvilket jeg ogsaa, hvor det nogenlunde kan skee, anser for at være det Allærønskeligste.

Stoleforst. Sørensen: Jeg erkjender tilstræffeligt, at den meget omtalte § 5 er meget uheldig redigeret, men ikke desto mindre finder jeg ikke Grund nok til at stemme imod den, ikke fordi jeg dermed vil sige, at det er min Mening, at Fæsterne have en Medeiendomsret i deres Gaarde og Fæstesteder. Dette erkjender jeg ingenlunde, men finder, at der er Mangler ved vor hidtilværende Lovgivning med Hensyn til Fæstevæsenet, som jeg troer, at denne Bestemmelse sigter til at raade Bod paa. Det er nemlig bekjendt, at Lovgivningen ikke hidtil har sikret Fæsterne noget Retskrav paa Erstatning, naar de i den Tid, de have besiddet en Fæstegaard, betydeligt have forbedret den, og, hvad enten man nu vil sige, at de have Medeiendomsret eller ikke Medeiendomsret — jeg kan nu, som sagt, ikke erkjende, at de have en saadan Ret — saa kan det ikke nægtes, at, naar en Fæster har sat store Summer paa en Fæstegaard, og ved Virksomhed og Capitaler forbedret den saaledes, at den er bleven dobbelt saameget værd, og han saa dør eller fratræder, og Gaarden skal afhændes, saa synes det dog rimeligt, at hans Bo eller Børn maae have et Retskrav paa Erstatning derved, og anderledes vil jeg ikke have § 5 forstaaet, naar jeg stemmer for den.